

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції

2

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний університет «Одеська юридична академія»

ЄВРОПЕЙСЬКІ ОРІЄНТИРИ РОЗВИТКУ УКРАЇНИ: НОВІ ВИМІРИ У ВОЄННИЙ ЧАС

МАТЕРІАЛИ
Міжнародної науково-практичної конференції

Одеса, 16 травня 2025 року

Том 2

Одеса
2025

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)
Є 24

*Рекомендовано до друку вченою радою
Національного університету «Одеська юридична академія»
(протокол № 8 від 16.05.2025 р.)*

За загальною редакцією **С. В. Ківалова**

Є 24 **Європейські орієнтири розвитку України: нові виміри у воєнний час** : у 2 т. : матеріали Міжнар.наук.-практ. конф. (Одеса, 16 травня 2025 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. – Одеса : Фенікс, 2025. – Т. 2. – 716 с.
ISBN 978-617-8430-61-0

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Європейські орієнтири України: нові виміри у воєнний час» містять результати наукових досліджень і практичних напрацювань вчених, фахівців і військовослужбовців, здійснені в умовах повномасштабної війни. У збірнику представлено як теоретичні, так і емпіричні дослідження у галузях філософії, загальної теорії держави і права, історії права, сучасних соціально-політичних процесів, соціології та психології.

Особливу увагу приділено аналізу загроз національній безпеці в конституційному, міжнародному та європейському правовому контекстах, а також питанням трудового, соціального, земельного, аграрного та екологічного права. Окремі розділи присвячено функціонуванню економіки та підприємництва в умовах євроінтеграції.

У збірнику також розглянуто проблематику цифрової трансформації, захисту інформації та кібербезпеки в умовах воєнного часу, методику викладання іноземних мов, перекладознавство, лінгвістику і журналістику. Висвітлено наукові здобутки в адміністративному, фінансовому, морському та митному праві, реформуванні судової системи, діяльності прокуратури, правоохоронних органів та адвокатури. Окремо проаналізовано питання кримінального права, кримінального процесу, кримінології, криміналістики, судової експертизи, медико-психологічного забезпечення правосуддя, а також аспекти цивільного, сімейного, господарського права, інтелектуальної власності та патентного судочинства. Розглянуто також актуальні питання діяльності бібліотек у закладах вищої освіти та фізичної підготовки здобувачів вищої освіти.

Збірник адресовано науковцям, викладачам, здобувачам вищої освіти, а також практикам у галузях права, економіки, соціології, політології, психології, філології, журналістики та кібербезпеки.

УДК 005.332.2(4):316.42(477)“364”“20”(062.552)

Відповідальний за випуск **М. Р. Аракелян**

ISBN 978-617-8430-61-0

© НУ «Одеська юридична академія, 2025
© Автори статей, 2025

Кирилюк Алла Володимирівна ВИКОРИСТАННЯ ШІ В ГАЛУЗІ ОСВІТИ	220
Мазуренко Світлана Вікторівна ПРАВОВІ МЕХАНІЗМИ ПРОТИДІЇ ЗЛОВЖИВАННЯ ПАТЕНТНИМИ ПРАВАМИ	224
Мартинюк Іван Вікторович ЗАХИСТ ПАТЕНТНИХ ПРАВ У МЕТАВСЕСВІТІ.....	227
Бакутін Артем Олегович ДО ПИТАННЯ ЗДАТНОСТІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ СТВОРЮВАТИ ХОРЕОГРАФІЧНІ ТВОРИ.....	230
Бугаєць Альона Сергіївна РОЗВИТОК ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ ТА ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В НОВИХ РЕАЛІЯХ.....	233
Гриценюк Владислав Олександрович ЗАХИСТ ПРАВ НА МУЛЬТИМЕДІЙНІ ТВОРИ.....	235
Здирко Єлизавета Михайлівна ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ РЕЗУЛЬТАТІВ ТВОРЧОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ В СИСТЕМІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ УКРАЇНИ	237
Ларіонов Владислав Сергійович ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ УМОВНОГО ДОСТУПУ ДО МЕДІА-СЕРВІСІВ: ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ В УКРАЇНСЬКЕ ЗАКОНОДАВСТВО	241

СЕКЦІЯ 15. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРАВА ТА ПРОЦЕСУ

Подцерковний Олег Петрович ЩОДО ПРОБЛЕМ РІЗКОГО ПОГІРШЕННЯ СТАНУ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПІДПРИЄМНИЦТВА В УКРАЇНІ.....	245
Будурова Ганна Миколаївна ЗМІНА ПРАВОВИХ ТИТУЛІВ МАЙНА ДЕРЖАВНИХ І КОМУНАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ: ПРАВОВІ НАСЛІДКИ ОНОВЛЕННЯ ГОСПОДАРСЬКОГО ЗАКОНОДАВСТВА.....	248
Гофман Олександр Рудольфович, Петров Володимир Володимирович ПІДТРИМКА ЕНЕРГЕТИЧНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА МІЖНАРОДНИЙ АСПЕКТИ.....	251
Добровольська Володимира Володимирівна ЩОДО ЛІЦЕНЗУВАННЯ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	254
Згама Антоніна Олександрівна ШТУЧНИЙ ІНТЕЛЕКТ У СУДОЧИНСТВІ: РЕАЛІЇ ТА ПЕРСПЕКТИВИ	257
Квасніцька Ольга Олексіївна ДО ПИТАННЯ ПРАВОВОГО ПОЛОЖЕННЯ ОПЕРАТОРІВ ДОСТУПНОГО ЖИТЛА У СВІТЛІ ЗАКОНОПРОЕКТУ «ПРО ОСНОВНІ ЗАСАДИ ЖИТЛОВОЇ ПОЛІТИКИ» ТА ЗАКОНОДАВСТВА ПРО НЕСПРОМОЖНІСТЬ.....	261
Попелюк Вадим Павлович ЩОДО СТВОРЕННЯ ДЕРЖАВОЮ МЕХАНІЗМІВ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВА НА ЖИТЛО В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	264
Войнарівський Микола Миколайович ПРОБЛЕМИ АДМІНІСТРАТИВНО-ГОСПОДАРСЬКИХ САНКЦІЙ У ПЕРЕВЕЗЕННЯХ.....	267
Райчева Світлана Іванівна ВІДОКРЕМЛЕНЕ ПРОВАДЖЕННЯ ЯК КЛЮЧОВИЙ ІНСТРУМЕНТ КОНЦЕНТРАЦІЇ МАЙНОВИХ СПОРІВ У ПРОЦЕДУРАХ БАНКРУТСТВА	271
Артёмов Дмитро Володимирович ЩОДО ПОНЯТТЯ ГОСПОДАРСЬКОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ	273
Бабалунга Олесь Михайлович НЕДІЙСНІСТЬ АРБИТРАЖНОГО ЗАСТЕРЕЖЕННЯ В КОНТРАКТІ.....	276

- вдосконалити на рівні КУЗПБ чіткий алгоритм застосування відокремленого провадження, в тому числі з погляду виконання відповідних рішень господарського суду у випадку закриття провадження;
- врегулювати випадки розгляду спрва за участі боржника в інших судових провадженнях;
- забезпечити підготовку арбітражних керуючих і суддів у частині реалізації принципу концентрації спорів,
- вивчати і адаптувати досвід ЄС щодо інституційного закріплення єдиного форуму для всіх спорів у межах неплатоспроможності.

Подальший розвиток і вдосконалення відокремленого провадження має стати одним із пріоритетів вдосконалення банкрутного законодавства України.

Список використаних джерел:

1. Банасько А. Актуальна судова практика Верховного Суду в справах про банкрутство. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/2024_prezent/Prezent_aktualna_sud_praktika_2024.pdf (дата звернення: 12.04.2025)
2. Постанова КГС ВС від 04.10.2023 по справі № 910/8316/20. URL: <https://zakononline.com.ua/court-decisions/show/113958171> (дата звернення: 12.04.2025).
2. Bundesministerium der Justiz. Insolvenzordnung (InsO) vom 5. Oktober 1994 (BGBl. I S. 2866), zuletzt geändert durch Artikel 8 des Gesetzes vom 22. Dezember 2023 (BGBl. 2023 I Nr. 394). URL: https://www.gesetze-im-internet.de/inso/___89.html (дата звернення: 12.04.2025).
4. Fuchs F., Leithaus R. Folgen und Wirkungen der Eröffnung eines Insolvenzverfahrens. URL: <https://www.cmshs-bloggt.de/insolvenzrecht/folgen-und-wirkungen-der-eroeffnung-eines-insolvenzverfahrens/> (дата звернення: 12.04.2025).

Ключові слова: банкрутство, стан неплатоспроможності, відокремлене провадження, майновий спір, господарське судочинство.

Keywords: bankruptcy, insolvency, separate proceedings, property dispute, commercial litigation.

Артьомов Дмитро Володимирович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри господарського права і процесу*

ЩОДО ПОНЯТТЯ ГОСПОДАРЬСЬКОГО ПРОЦЕСУАЛЬНОГО ПРОВАДЖЕННЯ

Господарський процес представляє собою певну цілісну систему проваджень, які послідовно і логічно відбивають його процедуру, та, як правило, провадження асоціюють із його стадіями. Так, на думку фахівців «господарський процес складається з п'яти стадій: 1) провадження в господарському суді першої

інстанції; 2) провадження в апеляційній інстанції; 3) провадження в касаційній інстанції; 4) перегляд за нововиявленими обставинами судових актів господарського суду, що вступили в законну силу; 5) виконання судових актів. Кожна стадія господарського процесу має свій зміст, охоплює собою визначену сукупність процесуальних дій, спрямованих на досягнення самостійної мети: вирішити спір по суті, перевірити правильність прийнятого рішення, привести його у виконання і т. д.» [1]. Тобто, стадії послідовно можуть відбуватися одна за одною, але виключно за волевиявленням сторін справи та інших осіб, що свідчить про диспозитивність господарського судочинства.

На думку інших саме «єдність господарського судочинства (господарського процесу) забезпечується тим, що розгляд справи здійснюється в порядку, передбаченому ГПК України. Виходячи з інстанційності судової системи і процесуальних функцій судів різних інстанцій, крім проваджень у суді першої інстанції (наказного провадження; позовного провадження (загального або спрощеного), структурно господарське судочинство як система складається з апеляційного та касаційного проваджень. Також ГПК України передбачає такі специфічні провадження господарського судочинства, як перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами, провадження у зв'язку з розглядом питань, пов'язаних з виконанням судових рішень у господарських справах, відновлення господарським судом втраченого судового провадження та провадження у справах за участю іноземних осіб. Провадження у господарському судочинстві (форми господарського судочинства) – це врегульований законом порядок розгляду і вирішення справ, подібних за своєю правовою природою, що обумовило певні процесуальні особливості їх судового розгляду і вирішення» [2, с. 119]. Зазначене не враховує «вертикальний характер» деяких господарсько-процесуальних проваджень, а саме перша інстанція, апеляція та касація, які, насамперед, пов'язані із оскаржуванням.

Також, на думку інших дослідників «існує погляд на стадії господарського процесу, згідно з яким виділяються стадії та провадження. Провадження – поняття ширше порівняно зі стадіями: 1) провадження в господарському суді першої інстанції, у свою чергу, має у своєму складі такі стадії: – порушення провадження у справі; – підготовка матеріалів до розгляду; – судовий розгляд; – ухвалення та проголошення судового рішення (постановлення ухвали); 2) провадження у справі в апеляційній інстанції; 3) провадження у справі в касаційній інстанції; 4) перегляд судових рішень Верховним Судом України (перегляд судових рішень господарських судів); 5) перегляд за нововиявленими обставинами судових актів господарського суду, що набули чинності; 6) виконавче провадження; 7) провадження у справах про оскарження рішень третейських судів та про видачу виконавчих документів на примусове виконання рішень третейських судів» [3, с. 30-31]. Представляється, що дійсно, поняття «процесуальне провадження» ширше за своєю змістовною характеристикою за поняття «стадія процесу», які співвідносяться як загальне та ціле, рід та вид, тобто, структурно, провадження складається із нормативно-чітких процесуальних стадій.

Саме «стадія господарського судочинства – це сукупність процесуальних дій, яка призначена для вирішення самостійного процесуального завдання на певному етапі розвитку судочинства в господарських судах. Стадії відображають логіко-часові характеристики судочинства в господарських судах. Серед стадій господарського судочинства виділяють наступні: 1) відкриття провадження у справі; 2) підготовче провадження; 3) розгляд справи по суті; 4) апеляційне провадження; 5) виконання судових рішень; 6) касаційне провадження; 7) перегляд судових рішень за нововиявленими або виключними обставинами» [4, с. 6-7].

В. Резнікова, розкриваючи поняття стадій, зазначила, що це «сукупність процесуальних дій із конкретної справи, об'єднаних однією метою або спрямованих до однієї мети» [5, с. 15]. С. Васильєв пропонує схожу, проте більш розширену дефініцію стадій господарського процесу та визначає їх як «сукупність процесуальних дій із конкретної справи, спрямованих на певну процесуальну мету, яка характеризується своїм специфічним змістом, колом суб'єктів процесуальної діяльності, особливим процесуально-документальним оформленням» [6, с. 15]. На думку Н. Петренко «стадії господарського судочинства – це послідовність процесуальних дій, які здійснюються в певній черговості, яка визначається Господарським процесуальним кодексом України й оформлюється судовим актом (ухвала суду, рішення суду, постанова тощо)» [7, с. 144]. Розглядаючи кожну стадію окремо, можна виділити її суб'єктний склад, мету та завдання. Також, можна погодитися з Є. Ятченко, який узагальнює, що «стадії слідують одна за одною, чим характеризують єдність і неподільність процесу захисту прав особи, кожна стадія має свою процесуальну мету» [8, с. 209]. Наприклад, для розгляду справ у суді першої інстанції, апеляційному та касаційному провадженнях притаманним є спільні стадії, а саме: порядок та умови подання позову (заяви, скарги); її розгляд та винесення відповідного судового рішення. Розгляд справ у суді першої інстанції є підставою для виникнення наступних проваджень, які направлені на оскарження судових актів.

Таким чином, господарське-процесуальне провадження представляє собою окремі процедури розгляду (перегляду) справи, які послідовно визначені чинним господарсько-процесуальним законодавством, структурно складаються із стадій (подання позову (заяви скарги), її розгляд та винесення судового рішення). Деякі господарсько-процесуальні провадження є специфічними, наприклад, виконавче провадження, провадження за участю іноземних осіб.

Список використаних джерел:

1. Конспект лекцій з дисципліни «Господарський процес». 2016. URL: <https://dduvs.edu.ua/>
2. Господарський процес : навч. посіб. / за заг. ред. проф. В. А. Кройтора ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків, 2020. 328 с.
3. Господарський процес : навч. посіб. / за заг. ред. проф. В. А. Кройтора ; МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2017. 320 с.

4. Рожнов О. В. Судочинство в господарських судах : навч. посіб. для здобувачів вищ. освіти. Харків : Право, 2020. 170 с.

5. Резнікова В. До питання про поняття господарського процесу. *Економіка та право*. 2015. № 2 (41). С. 38-44.

6. Васильєв С. Господарський процес України : підручник. Харків : Еспада, 2010. 380 с.

7. Петренко Н. О. Стадії позовного провадження господарського судочинства. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: юридичні науки*. 2020. Том 31 (70) Ч. 1. С. 141-146.

8. Ятченко Є. Виконання судових рішень як заключна стадія у процесі захисту цивільних прав особи. *Держава і право. Серія «Юридичні науки»*. 2017. Вип. 75. С. 206–216.

Ключові слова: господарський процес, процесуальне провадження, стадія, господарське-процесуальне законодавство.

Keywords: economic process, procedural proceedings, stage, economic procedural legislation.

Бабалунга Олесь Михайлович

*Національний університет «Одеська юридична академія»,
аспірант кафедри господарського права та процесу*

НЕДІЙСНІСТЬ АРБІТРАЖНОГО ЗАСТЕРЕЖЕННЯ В КОНТРАКТІ

В більшості випадків суб'єкти господарювання при здійсненні зовнішньоекономічної діяльності, на стадії підписання ЗЕД-контракту, передбачають або окремою главою, або пунктом договору арбітражне застереження. Дане застереження може складатися з декількох пунктів/умов, але зводяться вони до одного: сторони передбачають, що вразі виникнення між ними спорів, щодо договору, вони зобов'язуються передати їх на розгляд арбітражній установі. Але трапляються випадки коли арбітражна установа чи національний суд доходять висновку, що арбітражне застереження є не дійсним та спір не підлягає розгляду в арбітражі.

Отже, необхідно проаналізувати фактори, за яких арбітражна установа чи національний суд можуть дійти висновку про недійсність арбітражного застереження в контракті.

Питання щодо недійсності арбітражного застереження можуть бути вирішені двома органами. Це арбітраж, який розглядає спір та національний суд, на території якого вирішується питання щодо визнання та виконання арбітражного рішення. За класичним підходом, вони мають вирішувати відповідне питання в певній послідовності.

Так, відповідно до принципу “компетенція компетенції” арбітражний суд в першу чергу сам вирішує питання щодо своєї компетенції. Та вже під час роз-